

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ КРИТИЧНОГО МИСЛЕННЯ У ДІТЕЙ З РОЗУМОВОЮ ВІДСТАЛІСТЮ

*Ищенко Катерина, здобувач ступеня вищої освіти «бакалавр»
Науковий керівник: А.В. Хіля, кандидат педагогічних наук, старший викладач
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

FEATURES OF THE DEVELOPMENT OF CRITICAL THINKING IN CHILDREN WITH MENTALLY DISABLED

*Kateryna Ishchenko, bachelor's student
Vinnytsia Mykhailo Kotsyubynsky State Pedagogical University (Ukraine)*

Анотація. У статті розглянуті особливості формування критичного мислення у дітей з розумовою відсталістю – це системний психолого-педагогічний процес, направлений на вивчення та аналіз ситуацій та проблем з самостійним вибором, оцінкою і з'ясуванням рівня користі інформації з огляду на особисті цілі та потреби.

Ключові слова: критичне мислення, діти з розумовою відсталістю, трудова діяльність, навчання, виховання.

Abstract. The article considers the peculiarities of the formation of critical thinking in children with mental retardation - a systematic psychological and pedagogical process aimed at studying and analyzing situations and problems with independent choice, evaluation and clarification of the usefulness of information based on personal goals and needs.

Key words: critical thinking, children with mental retardation, work, education, upbringing.

З прийняттям Концепції нової української школи було передбачено введення не тільки нових програм, а й нових прийомів та методів навчання. Реалізоване перетворення системи освіти в Україні покладається на перспективні тенденції світового розвитку в цій сфері. Цікавим є те, що змінюється структура і зміст навчання. Сучасні вимоги установлюють за реально вагому мету діяльності учителя не тільки керування навчально-виховним процесом учнів, а й здебільшого власний супровід формування компетентної особистості [5, с. 3]. Одним із значущих елементів нової української школи є спеціально підібрані методики і технології, які б допомогли формувати та розвивати критичне мислення у дітей. У новому Законі «Про освіту» та Державному стандарті початкової освіти, серед 10 ключових компетентностей, що мають набути діти в ХХІ столітті, важливу роль посідає розвиток критичного мислення [4].

Термін «критичне мислення» тлумачиться по-різному. Якщо мова йде про значення слова «критичне» в повсякденному житті, то одразу виникає асоціація з негативним ставленням до чогось чи когось. З цього випливає, що поняття «критичне мислення» вбачає в собі суперечку, конфлікт, дискусію. Але з іншої

сторони, поняття «критичне мислення» вміщує в себе різні види мислення такі як: творче, логічне, аналітичне тощо. Даний термін є достатньо вживаним у психологічній практиці (Дж. Брунера, Л. Виготського, Ж. Піаже), має відповідне визначення представлене у фаховому словнику педагогів-практиків та є широко вживаним сьогодні в освіті та інших галузях життєдіяльності людини.

В. Болотов, російський дослідник відзначив, що «критичне мислення позначає не критику або негативні погляди, а вдумливий вибір різноманітних способів обґрунтування та прийняття рішень і суджень. Саме під «критичним» ми розуміємо «аналітичне» [2, с. 69]. Вчений з Канади Р. Джонсон зауважував, що критичне мислення – це «винятковий вид інтелектуальної діяльності, який дає право особистості висунути раціональну думку щодо пропонованої ним моделі поведінки або точки зору» [2, с. 15].

Критичне мислення – це необхідна навичка і життєво важливий ресурс сучасності, що дає змогу дитині самостійно знайти розв'язок поставленого завдання і довести переконливими доводами правильність такого рішення. Також важливо, що діти усвідомлюють наявність інших допустимих розв'язків даної проблеми та намагаються обґрунтувати, що їхнє рішення є логічнішим і раціональнішим. Ми вважаємо, що формування критичного мислення грає важливу роль у розвитку особистості, тому воно є однією з необхідних навичок, які варто засвоїти дітям, які відстають в розвитку чи мають когнітивні порушення.

Формування критичного мислення – це діяльність направлена на вивчення та аналіз ситуацій та проблем з самостійним вибором, оцінкою і з'ясуванням рівня користі інформації з огляду на особисті цілі та потреби. Так, важливим у корекційній роботі з дітьми, які мають розумові порушення посідає *трудова діяльність*. Саме під час трудового навчання відбувається підготовка учня до самостійної роботи [6, с.51]. Для успішного виконання даного завдання, вчителю необхідно розуміти всі чинники, що зумовлюють можливості, досягнення та труднощі у навчанні дітей з розумовою відсталістю. Також, варто звернути увагу на можливості кожного учня, після чого дібрати методи і прийоми роботи, які б послужили допомогою учням отримувати знання, уміння і навички. Розумово відсталим дітям властиві визначальні дефекти розвитку, що огортають відмінні напрями психіки. До них, насамперед, відносяться:

- сповільнена і обмежена перцепція;
- порушення мовлення, мислення, пам'яті, моторики;
- замала, порівнюючи з нормотиповими однолітками, пізнавальна активність;
- звужені знання і бачення про навколишній світ;
- недорозвиток у особистості вищих психічних процесів (невпевненість, фальшива залежність від соціума, недостатня комунікація, песимізм, самолюбство, нездатність розпоряджатися особистою поведінкою, недостатня або завищена самооцінка тощо).

Критичне мислення з'являється поступово, саме воно є наслідком безперервної, логічної, кропіткої роботи педагога та учня. Як тіло можна

розвивати шляхом необхідних тренувань, так розвиваються і мисленнєві навички. Поступово необхідно удосконалювати в учнів опорні навички, потрібні саме для критичного мислення такі як:

- спостережливість;
- здібність до пояснення, тлумачення, до підсумків результатів, аналізу;
- особливість надавати характеристику (об'єктам, явищам, думкам, тощо);
- характеризувати проблеми та інше [8].

Саме запровадження та дотримання даної технології, дає змогу учням не лише опанувати навчальну технологію, а й майстерність самотужки навчатися, критично мислити і застосовувати власний досвід у щоденному існуванні. Зосередження припадає на хід здобуття вихованцями знань, умінь і навичок, повсякденного навичку, який переростає в компетенції. Критичне мислення сприяє підготовці дітей нової генерації, що здатні мислити, спілкуватися, висловлюватися та сприймати інших.

Використання вправ на практиці з розвитку критичного мислення задовольняє потребу в відповідних позитивних змінах в учнях:

- підвищує цікавість до навчання, що підштовхує дитину до розв'язку проблеми;
- з'являється бажання обміркувати отриману інформацію, замість поверхневого опрацювання;
- виникають позитивні зміни у критичному ставленні до власної роботи, що допомагає використанню здобутих умінь та знань в щоденних обставинах, забезпечує ініціативність та активну громадську позицію;
- формується бажання критично охарактеризувати інформацію та вчинки інших;
- зростає потреба мислити пошуково та якісно використовувати інформацію;
- зникає страх помилок;
- збільшується прагнення прислуховуватися до думки однолітків, опліч з усіма відшукувати напрями рішення проблем у навчання, що в свою чергу допомагає корекції недоліків інтелектуальної діяльності.

Отже, розвиток критичного мислення – це багатосторонній, систематичний та неперервний навчальний процес, що визначає цілеспрямовану, поетапну та організовану інтелектуальну діяльність учнів під керівництвом учителя. Засвоєння основної ідеї та потреби в діяльності, що вимагає мислити логічно та дозволяє дітям розвинути новий стиль критичного мислення для аналізу проблеми в кожній галузі життя та подальшого пошуку найкращого рішення.

Список використаних джерел

1. Василюк А. В. Педагогічні технології інклюзивного навчання : навчально-методичний посібник для студентів вищих педагогічних закладів освіти / А.В.Василюк, Ю.В. Бондар, А.В.Хіля. – Вінниця, 2020. – 175 с.
2. Вукіна Н. В. Критичне мислення: як цьому навчати : [науково-методичний посібник] / Вукіна Н. В., Дементівська Н. П., Сущенко І. М. –Харків : Книгоспілка, 2017. – 190 с.
3. Демченко О.П. Формування соціальної компетентності дітей з особливими потребами у процесі використання виховних ситуацій / О.П.Демченко // Науковий часопис НПУ ім. М.П.Драгоманова : серія 19.

- Корекційна педагогіка та соціальна психологія : зб. наукових праць. – К. : НПУ ім. М.П.Драгоманова, 2011. – С.60-63.
4. Державний стандарт початкової загальної освіти. –[Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http : //www.mon.gov.ua/ua/often-requested/statestandards/](http://www.mon.gov.ua/ua/often-requested/statestandards/) 31
 5. Заїка Є.В. Розвиваємо мислення, уяву, пам'ять. Тренінг мозку/ Є.В.Заїка. – Харків: ТОВ Видавнича група «Основа», 2013. – 126 с.
 6. Козира В.М. Технологія розвитку критичного мислення у навчальному процесі / В.М.Козира // Навчально-методичний посібник для вчителів. – Тернопіль: ТОКІШО, 2017. – С. 32-51.
 7. Мерсіянова Г. М. Професійно-трудове навчання у спеціальних загальноосвітніх навчальних закладах для розумово відсталих дітей : Посібник/ Мерсіянова Г. М. – Київ : Педагогічна думка, 2012. – 80 с.
 8. Пометун О. І. Основи критичного мислення: [метод. посіб. для вчителів] / О.І.Пометун, І.М.Сущенко. – Дніпро: ЛІРА, 2016. – 156 с.
 9. Халперн Д. Психологія критического мышления / Д. Халперн. – СПб. : Питер, 2000. – 512 с.
 10. Хіля А.В. Особливості інтеграції в інклюзивний освітній простір дітей з порушеннями інтелектуальної сфери / А.В.Хіля, І.Г. Саранча // Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 17. Теорія і практика навчання та виховання : збірник наукових праць / за науковою ред. Академіка В. І. Бондаря. – Київ : Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2019. – Випуск 30 – С. 185-192.

ШЛЯХИ ТА СПОСОБИ ЗАЛУЧЕННЯ ДІТЕЙ З СДУГ ДО ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ В ЗДО

*Колосова Олена, кандидат педагогічних наук, доцент
Вінницький державний педагогічний університет
імені Михайла Коцюбинського (Україна)*

WAYS AND WAYS OF INVOLVING CHILDREN FROM ADHD TO THE EDUCATIONAL PROCESS IN KINDERGARTEN

*Kolosova Olena, Candidate of Pedagogic Sciences (Ph.D.), docent
Vinnytsia Mykhailo Kotsiubynskyi State Pedagogical University (Ukraine)*

Анотація. В статті висвітлені шляхи та способи залучення дітей з СДУГ до освітнього процесу в ЗДО, зазначені особливості розвитку дітей з СДУГ, рекомендовані ігри для особистісного, соціального розвитку дітей з СДУГ.

Ключові слова: синдромом дефіциту уваги з гіперактивністю (СДУГ), типи СДУГ, ігри для дітей з СДУГ.

Abstract. The article highlights the ways and means of involving children with ADHD in the educational process in kindergarten, the peculiarities of the development of children with ADHD, recommended games for personal and social development of children with ADHD.

Key words: attention deficit hyperactivity syndrome, types of ADHD, games for children with ADHD.

Сучасний етап розвитку освіти України передбачає формування освіченої, творчої особистості, забезпечення умов для розкриття здібностей, використання досвіду, задоволення освітніх потреб. Освіта є одним із важливих механізмів адаптації людини до соціуму, який сприяє одержанню соціального, професійного досвіду, самореалізації особистості. Одним із аспектів розвитку суспільства є освіченість громадян, надання можливостей отримати якісну